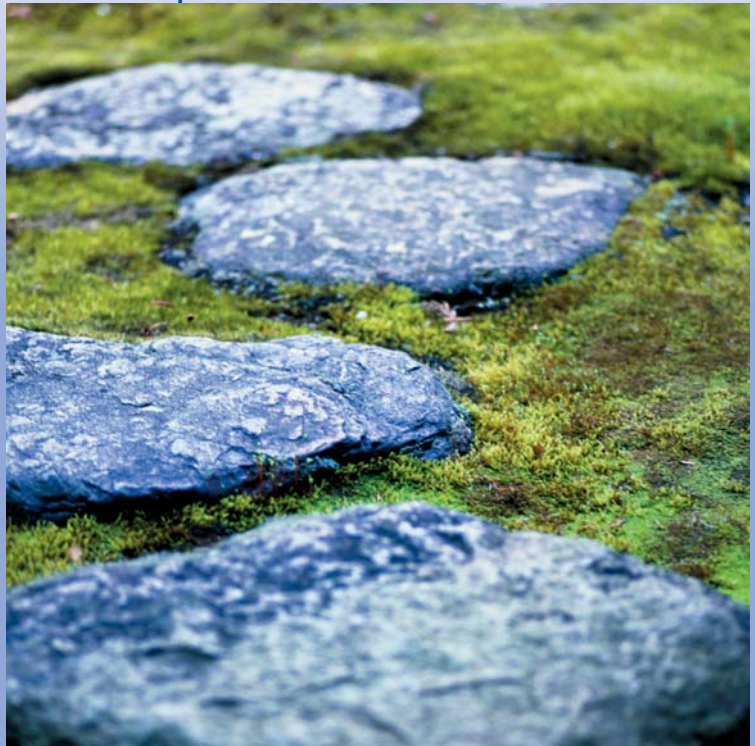

Europese Stichting tot verbetering van de levens- en arbeidsomstandigheden

Beter leven en werken in een veranderend Europa

Vierjarenprogramma 2005-2008

Beter leven en werken in een veranderend Europa

Vierjarenprogramma 2005-2008

**Het vierjarenprogramma 2005-2008 van de
Europese Stichting tot verbetering van de levens-
en arbeidsomstandigheden is op 8 juli 2004 door
de raad van beheer goedgekeurd.**

Bibliografische gegevens bevinden zich aan het einde van deze publicatie.

Luxemburg: Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen, 2004

ISBN 92-897-0270-2

© Europese Stichting tot verbetering van de levens- en arbeidsomstandigheden, 2004

Voor vertaal- en reproductierechten moet een aanvraag worden ingediend bij de directeur van de Stichting: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, Wyattville Road, Loughlinstown, Dublin 18, Ierland.

De Europese Stichting tot verbetering van de levens- en arbeidsomstandigheden is een autonoom orgaan van de Europese Unie, opgericht om bij te dragen tot de formulering van nieuw sociaal beleid en beleid met betrekking tot de arbeidsomstandigheden. Nadere informatie is te vinden op de website van de Stichting: **www.eurofound.eu.int**.

European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions
Wyattville Road
Loughlinstown
Dublin 18
Ierland

Tel. (353 1) 204 31 00

Fax (353 1) 282 64 56

E-mail: information@eurofound.eu.int

Internet: www.eurofound.eu.int

Printed in Denmark

Het in deze publicatie gebruikte papier is chloorvrij en afkomstig uit productiebossen in Noord-Europa. Voor elke gekapte boom wordt ten minste één nieuwe boom geplant.

Inhoud

Voorwoord	4
Inleiding	5
Algemene doelstellingen	9
Prioriteiten voor 2005-2008	10
Hoofdthema's	14
Evaluatie	18

Voorwoord

„Vooruitkijken naar de mogelijkheden en uitdagingen waarmee de nieuwe EU wordt geconfronteerd...”

Dit document schetst het strategische kader waarin het programma van de Stichting in de komende vier jaar (2005-2008) zal worden uitgevoerd. In het document wordt de nadruk gelegd op toekomstige uitdagingen voor het sociaal beleid in Europa en wordt gewezen op de kennisleemten die de Stichting met haar onderzoeksactiviteiten moet aanvullen in de periode na de grootste uitbreiding van de Europese Unie in mei 2004. De uitbreiding is met haar verregaande economische, maatschappelijke en institutionele gevolgen een van de belangrijkste factoren die in de komende vier jaar tot veranderingen zullen leiden. Hoofddoel van het vierjarenprogramma is te anticiperen op de kansen en uitdagingen die zich voor de nieuwe EU aandienen.

De Stichting streeft ernaar beleidsvormen te ondersteunen die erop gericht zijn Europa tot de meest concurrerende kenniseconomie ter wereld te maken, de participatiegraden te verhogen en de kwaliteit van de werkgelegenheid te verbeteren, innovatie en ondernemerschap te stimuleren en tegelijkertijd sociale cohesie en integratie te bevorderen — kortom, beleidsvormen die erop gericht zijn de doelstellingen van de strategie van Lissabon te verwezenlijken.

In dit kader beoogt de Stichting de uit haar monitoringactiviteiten en ander onderzoek voortvloeiende kennis over te dragen om het inzicht in de uitdagingen te vergroten, veranderingen in maatschappij en economie te ondersteunen en haar partners de nodige informatie aan te reiken om de veranderingen in goede banen te leiden.

In het programma worden vier hoofdthema's als prioriteiten voor het werk van de Stichting vastgesteld: werkgelegenheid; evenwicht tussen werk en privé-leven; arbeidsverhoudingen en partnerschap; en sociale cohesie. Ook wordt de nadruk gelegd op het belang van een allesomvattende en geïntegreerde aanpak van deze beleidskwesties en gewezen op de noodzaak van een doeltreffende communicatie met de belangrijkste doelgroepen van de Stichting in heel Europa.

Het gedetailleerde werkprogramma wordt jaarlijks door de raad van beheer van de Stichting goedgekeurd.

Willy Buschak,
waarnemend directeur

Inleiding

„Ondersteunen van het werk van de belangrijkste sociale actoren die verantwoordelijk zijn voor het plannen en bewerkstelligen van betere levens- en arbeidsomstandigheden in Europa ...”

Opdracht en rol van de Stichting

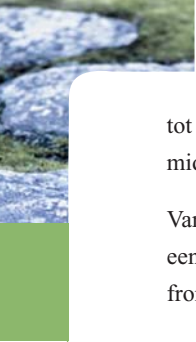
De Stichting is in 1975 opgericht met als opdracht „betere levens- en arbeidsomstandigheden uit te werken en te verwezenlijken door middel van een actie ter ontwikkeling en verspreiding van de kennis die deze evolutie kan bevorderen” ⁽¹⁾. De Stichting probeert als onderzoeks- en waarnemingscentrum een belangrijk referentiepunt en een belangrijke bron van informatie over de verbetering van de levens- en arbeidsomstandigheden in Europa te zijn.

Vele kwesties die de Stichting in de laatste jaren heeft onderzocht, zoals vergrijzing, arbeidstijd en informatiemaatschappij, staan nu hoog op de Europese sociale agenda. In de afgelopen tien jaar heeft de Stichting haar partners en het publiek een uitgebreide kennisbasis geboden van vergelijkende gegevens over arbeidsverhoudingen, arbeidsomstandigheden en hiermee samenhangende levensomstandigheden. De Europese Waarnemingspost arbeidsverhoudingen, de Europese enquête naar de arbeidsomstandigheden en de nieuwe enquête naar de levensomstandigheden zijn unieke kennisbronnen. Tijdens de looptijd van het vorige vierjarenprogramma (2001-2004) zijn de onderzoeks- en monitoringactiviteiten van de Stichting geleidelijk uitgebreid tot de tien nieuwe lidstaten en de drie resterende kandidaat-lidstaten.

De Stichting heeft in 2001 haar monitoringcapaciteit verder uitgebreid met de oprichting van het Europees Waarnemingscentrum voor het veranderingsproces (EMCC). Dit centrum houdt zich bezig met netwerkvorming, onderzoek, voorlichting en informatieverstoring om de veranderingen in het bedrijfsleven in Europa inzichtelijk te maken en hierop te anticiperen.

De monitoringinstrumenten en hieruit voortvloeiende analyses worden aangevuld met onderzoeken waarbij praktische ervaringen worden bestudeerd en factoren worden vastgesteld die medebepalend zijn voor succesvolle veranderingen. De Stichting draagt zo niet alleen bij tot het documenteren en het inzichtelijk maken van veranderingen, maar ook

⁽¹⁾ Verordening (EEG) nr. 1365/75 van de Raad van 26 mei 1975.

tot het ontwikkelen en verspreiden van ideeën die de levens- en arbeidsomstandigheden op de middellange en lange termijn kunnen verbeteren.

Van de uitdagingen en doelstellingen van de strategie van Lissabon is in de afgelopen jaren een grote impuls voor het werk van de Stichting uitgegaan. Deze strategie vereist actie op alle fronten tegelijk — werkgelegenheid, mededinging, goede levens- en arbeidsomstandigheden.

De arbeidsplaats of het bedrijfsniveau waar de veranderingen plaatshebben, verdient meer aandacht, evenals de structurele factoren die veranderingen op het werk teweegbrengen. De arbeidsomgeving moet voortdurend op veranderingen en innovatie zijn ingesteld. De Stichting kan een belangrijke rol spelen door onder alle belanghebbenden eensgezindheid te creëren over de noodzakelijke veranderingen in de arbeidsomgeving en door de bereidheid om tot nieuwe werkmethoden over te gaan te stimuleren.

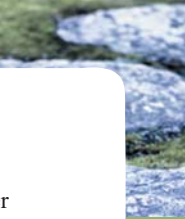
Door haar onafhankelijkheid, brede opdracht en tripartiete structuur is de Stichting bijzonder geschikt om de kwaliteit van het werk en van het bestaan in een geïntegreerde aanpak met meerdere dimensies te bevorderen, op veranderingen te anticiperen en deze in goede banen te leiden. Daardoor kan zij goed beantwoorden aan het streven naar een meer gecoördineerde aanpak van het Europees economisch, werkgelegenheids- en sociaal beleid.

De doelgroepen van de Stichting zijn de overheden, de sociale partners en alle betrokkenen bij de Europese beleidsvorming op sociaal terrein. De Stichting koppelt de onderzoeksbevindingen aan beleidsproblemen en probeert zo relevante informatie te verstrekken aan al degenen die beleid ontwikkelen en uitvoeren.

Haar werk is eveneens van grote waarde voor degenen die veranderingen in goede banen moeten leiden en verbeteringen moeten doorvoeren op de arbeidsplaats en in de samenleving. De tripartiete structuur van de Stichting vergemakkelijkt de actieve deelname van de belangrijkste sociale actoren aan de ontwikkeling, de bespreking en de verspreiding van het werk van de Stichting.

Veranderende context

De uitbreiding biedt grote mogelijkheden voor de maatschappelijke, economische en culturele ontwikkeling van Europa. Onderzoek van de Stichting heeft uitgewezen dat de Europeanen soortgelijke ideeën hebben over hetgeen bijdraagt tot de kwaliteit van hun bestaan: een goede gezondheid, voldoende inkomen en de steun van het gezin. In de periode na de uitbreiding zal het noodzakelijk zijn het sociaal beleid te versterken, omdat bestaande problemen dringender worden en zich nieuwe problemen aandienen. Vele kwesties die in voorgaande jaren belangrijk waren, zijn nog steeds niet opgelost en deze moeten eveneens worden aangepakt: werkloosheid, lage lonen en armoede, arbeidsongeschiktheid en slechte gezondheid, tekortkomingen in gezondheidszorg, sociale voorzieningen en andere overheidsdiensten of systemen, arbeidsverhoudingen, toegang tot de informatie- en communicatietechnologie. Sommige kansarme groepen zullen waarschijnlijk extra aandacht nodig hebben.

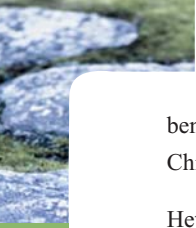
De toenemende diversiteit van culturele waarden en ervaringen op sociaal terrein en de verschillen tussen landen en regio's op het gebied van productiviteit en werkgelegenheid zullen allemaal van invloed zijn op de activiteiten van de Stichting. In het derde verslag over economische en sociale cohesie van de Commissie wordt niet alleen het belang van menselijk kapitaal en van de toegang tot onderwijs en opleiding onderstreept, maar ook de noodzaak om zich te buigen over andere factoren die tot de concurrentiepositie bijdragen, zoals fysiek en sociaal kapitaal, innovatiecapaciteit en milieukwaliteit. De verbanden tussen maatschappelijke en economische ontwikkeling en milieubescherming moeten worden versterkt.

De strategie van Lissabon is voor de EU de belangrijkste aanpak van de maatschappelijke en economische ontwikkeling. Zij omvat drie elkaar aanvullende en ondersteunende doelstellingen: volledige werkgelegenheid, kwaliteit en productiviteit op het werk en sociale cohesie en integratie. In het kader van het streven naar behoud van een goede concurrentiepositie in de wereldeconomie, handhaving van productiviteit en werkgelegenheid en schepping van levens- en arbeidsomstandigheden van hoge kwaliteit, met name in een kenniseconomie, zullen de hoofdrolspelers in dit proces over nauwkeurige, relevante, tijdige en praktische informatie van de Stichting moeten beschikken.

De verwezenlijking van de doelstellingen van Lissabon is een ambitieus doel. In het verslag van de Europese Taakgroep werkgelegenheid, voorgezeten door Wim Kok, wordt de nadruk gelegd op de noodzaak om de werkgelegenheid te stimuleren — zowel ter bevordering van de economische groei als ter bestrijding van armoede en sociale uitsluiting. Ook wordt gewezen op de noodzaak van een geïntegreerde aanpak om de structurele uitdagingen van globalisering, economische integratie en de snelle vergrijzing van de bevolking aan te gaan. De lidstaten, sociale partners, ondernemingen en werknemers moeten hun capaciteit om op veranderingen te anticiperen, deze tot stand te brengen en te verwerken verder opbouwen, zodat er meer en betere banen kunnen worden gecreëerd en ingevuld. De participatiegraden kunnen alleen stijgen, als er meer mensen blijven werken en meer mensen aan het arbeidsproces gaan deelnemen, in het bijzonder vrouwen en oudere werknemers.

De herziening van de Europese agenda voor het sociaal beleid halverwege 2003 bevestigde dat kwaliteit de drijvende kracht moet zijn van een welvarende economie die zorgt voor meer en betere banen en een grotere sociale cohesie. Bij de uitvoering van de tweede helft van de agenda zal de nadruk liggen op meer en betere banen, evenwicht tussen flexibiliteit en zekerheid, bestrijding van armoede, uitsluiting en discriminatie, modernisering van de werkorganisatie en sociale bescherming en bevordering van de gelijkheid tussen vrouwen en mannen in de bestaande en nieuwe lidstaten.

Andere ontwikkelingen, zoals het toenemend gebruik van de open coördinatiemethode, benchmarking en de ontwikkeling van indicatoren en doelgerichte strategieën in het sociaal beleid, hebben allemaal belangrijke gevolgen voor het beheersen van veranderingen en dus voor het toekomstige werk van de Stichting. In het kader van de globalisering moet

benchmarking in het licht van ontwikkelingen buiten de EU, bijvoorbeeld in de VS, Japan, China en India, worden bestudeerd.

Het Europees Waarnemingscentrum voor het veranderingsproces verzamelt informatie en wisselt deze uit, opdat het inzicht in veranderingen in bedrijven, sectoren en regio's wordt vergroot, beter op de veranderingen kan worden geanticipeerd en deze beter in banen kunnen worden geleid. De bedrijven en arbeidsplaatsen — als plaats waar de veranderingen zich voordoen — staan centraal bij de bredere activiteiten van de Stichting met betrekking tot levens- en arbeidsomstandigheden. De Stichting kan een hoofdrol spelen bij het vergroten van het veranderingsvermogen van Europa. In de komende paar jaar zal de Stichting meer van haar activiteiten wijden aan een beter inzicht in de factoren die bijdragen tot veranderingen en aan het beter anticiperen op en beheersen van deze veranderingen. De Stichting verkeert in een bijzonder goede positie om naar structuren, technologieën, praktijken en culturen te kijken die leer- en innovatieprocessen op organisatorisch niveau bevorderen of in de weg staan.

Belangrijke aandachtspunten zijn het toenemende belang van microbedrijven en kleine en middelgrote ondernemingen (MKB), nieuwe arbeidstijdregelingen, baan- en productiemobiliteit, decentralisering van diensten en governance, vernieuwingen in de werkorganisatie, personeelsontwikkeling, onderzoek en technologie.

Demografische en maatschappelijke veranderingen (hoofdzakelijk de vergrijzing van de (beroeps)bevolking, maar ook de recente snelle veranderingen in de gezinsstructuur, geboortecijfers, mobiliteit/migratie) stellen voortdurend eisen aan de modernisering en hervorming van de sociale bescherming — met name de sociale zekerheid en pensioenen — evenals de aanhoudende armoede en sociale uitsluiting. Ze hebben ook grote gevolgen voor werkgelegenheids- en arbeidsmarktstrategieën, governance en arbeidsverhoudingen.

De Stichting beoogt met haar vierjarenprogramma de eerder uiteengezette problemen en doelstellingen aan te pakken. Het vierjarenprogramma dient hoofdzakelijk ter ondersteuning van het werk van de belangrijkste sociale actoren die verantwoordelijk zijn voor het plannen en bewerkstelligen van betere levens- en arbeidsomstandigheden in Europa.

Algemene doelstellingen

„Versterken van de kernactiviteiten, vergroten van de toezichhoudende rol en het ontwikkelen van een toekomstgericht perspectief op alle gebieden...”

Het vierjarenprogramma van de Stichting houdt rekening met recente en verwachte ontwikkelingen in de Europese economie en samenleving en met nieuwe tendensen en veranderingen buiten de EU. Verder is het programma een weerspiegeling van een herbeoordeling van de rol van de Stichting en haar vermogen om haar opdracht doeltreffend en efficiënt te blijven vervullen. Dit beoordelingsproces heeft geleid tot een reeks algemene richtsnoeren voor de ontwikkeling van het werkprogramma in de komende vier jaar. De Stichting zal:

- **De kernactiviteiten onderzoek, debat en informatieverbreiding verder ontwikkelen en versterken**
De algemene doelstelling is deze kernactiviteiten doeltreffender, efficiënter, relevanter en meer coherent te maken.
- **Haar belangrijkste monitoring- en onderzoeksactiviteiten versterken**
Doel is te zorgen voor beleidsgerichte informatie van hoge kwaliteit op de terreinen arbeidsomstandigheden, levensomstandigheden, arbeidsverhoudingen en het Europees Waarnemingscentrum voor het veranderingsproces (EMCC).
- **Zich concentreren op een beperkt aantal belangrijke beleidsthema's**
Dit betekent voortbouwen op haar sterke punten, haar monitoringactiviteiten en de resultaten van eerder verricht werk, daarbij rekening houdend met de beschikbare hulpmiddelen en de behoeften van haar doelgroepen.
- **Haar werk ontwikkelen in het licht van de ervaring in de praktijk**
Dit betekent initiatieven op het werk of in bedrijven, maar ook in gemeenschappen en regio's analyseren.
- **In haar werkzaamheden de nadruk leggen op een toekomstgericht perspectief**
Dit richtsnoer is gericht op uitbreiding van de vaardigheden en capaciteiten van de belangrijkste sociale actoren om op veranderingen te anticiperen, deze in goede banen te leiden en aan te moedigen; de Stichting moet daarom een flexibele benadering hebben om voorbereid te zijn wanneer er nieuwe prioriteiten ontstaan.
- **Gendermainstreaming uitbreiden**
Dit vereist de integratie van een genderperspectief bij het plannen, programmeren, uitvoeren en evalueren van activiteiten op een allesomvattende en beleidsgerichte manier op alle werkerterreinen van de Stichting.
- **In haar werk uitgaan van een sectoraal perspectief (particuliere en openbare sectoren)**
De keuze van specifieke sectoren zal worden bepaald door de resultaten van haar onderzoeken naar veranderingen en door de beleidsdoelstellingen van de EU.

Prioriteiten voor 2005-2008

„Bestuderen van veranderingen, verkennen van effectieve maatregelen, meedelen van ideeën en ervaringen...”

Het achtste vierjarenprogramma van de Stichting bouwt voort op bestaande sterke punten, terreinen van deskundigheid en erkende diensten. Het is toekomstgericht en biedt ruimte om nieuwe en opkomende kwesties te onderzoeken naarmate het jaar 2010 voor Europa nadert. De Stichting krijgt te maken met steeds grotere eisen en verwachtingen van haar partners en cliënten. Zij moet daarom flexibel en alert blijven, streven naar een grotere efficiëntie en tegelijkertijd de kwaliteit en waarde van haar activiteiten verhogen.

Het werkprogramma wordt opgezet rond drie belangrijke taken die op vier prioritaire thematische gebieden worden uitgevoerd. Deze drie taken zijn:

1. veranderingen volgen en begrijpen,
2. onderzoek verrichten en effectieve maatregelen bestuderen,
3. ideeën en ervaringen (mee)delen.

De algemene doelstellingen zijn op alle drie de taken van toepassing.

Veranderingen volgen en begrijpen

De monitoringinstrumenten van de Stichting omvatten zowel periodieke enquêtes (arbeidsomstandigheden, levensomstandigheden, bedrijven) als regelmatige rapporteringen van nieuwe ontwikkelingen door correspondenten en instanties in de lidstaten via de Europese Waarnemingspost arbeidsverhoudingen (EIRO), het Europees Waarnemingscentrum voor arbeidsomstandigheden (EWCO) en de

monitor van de Europese herstructurering (ERM) — deze laatste maakt deel uit van het Europees Waarnemingscentrum voor het veranderingsproces (EMCC).

Dankzij de enquêtes kan de Stichting regelmatig vergelijkende gegevens over de situatie in de EU verzamelen en analyseren. Door deze gegevens gedetailleerd te onderzoeken kan de Stichting nieuwe en opkomende tendensen vaststellen en het inzicht in beleidskwesties vergroten. De resultaten van de enquêtes vormen een unieke informatiebron en bieden een sterke basis voor het precies benoemen van mogelijkheden tot verbeteringen en voor het ontwikkelen van toekomstperspectieven. De regelmatig gehouden enquêtes en de presentatie en stelselmatige analyse van verslagen van de lidstaten worden steeds opnieuw bijzonder gewaardeerd.

In de komende vier jaar zal de Stichting:

- regelmatig gegevens van hoge kwaliteit blijven verstrekken over tendensen en ontwikkelingen in het uitgebreide Europa en, in voorkomend geval, in niet-EU-landen;
- de kwaliteit en de relevantie van haar monitoringinstrumenten proberen te vergroten door naar vormen van synergie tussen interne en externe bronnen te zoeken;
- nieuwere initiatieven, zoals het EWCO, herbestuderen en verbeteren;
- meer aandacht schenken aan het waarborgen van goede vergelijkbare analyses en de interne capaciteit om de gegevens te exploiteren, versterken;
- de monitoringinstrumenten van de Stichting verder ontwikkelen als belangrijke instrumenten voor het anticiperen op en beheersen van veranderingen;
- de rol van het EMCC als hoofdinstrument voor het vergroten van het veranderingsvermogen van Europa (anticiperen en beheersen) versterken;
- de monitoringactiviteiten met betrekking tot tendensen en ontwikkelingen in de grensgebieden tussen nieuwe en oude lidstaten uitbreiden.

Het vierjarenprogramma zal voortbouwen op eerdere ervaringen en er zal daarbij een volledige cyclus van bestaande enquêtes worden doorlopen:

- enquête naar de arbeidsomstandigheden in 2005;
- enquête naar de levensomstandigheden in 2007;
- een nieuwe bedrijvenenquête in 2008.

Bij deze monitoringactiviteiten zullen de algemene doelstellingen voor de komende vier jaar en de prioritaire thematische gebieden niet uit het oog worden verloren, om de coherentie tussen de drie hoofdtaken voor 2005-2008 te waarborgen.

Onderzoek verrichten en effectieve maatregelen bestuderen

Volgens haar opdracht heeft de Stichting tot taak om, op basis van de praktische ervaring, studies over de verbetering van het leefklimaat en de arbeidsomstandigheden te ontwikkelen^(?). Dit houdt in nagaan wat effectief is en wat niet. De monitoringactiviteiten omvatten uitgebreide analyses, maar de Stichting zal deze trachten aan te vullen met meer informatie over en onderzoek naar veranderingsbeheer en de totstandbrenging van innovatie. Zij zal studies verrichten om de menselijke en maatschappelijke dimensies van groei en mededinging te onderzoeken en daarbij zowel de uitvoering als de resultaten van initiatieven tot veranderingen analyseren. Het zou daarbij kunnen gaan om casestudies en onderzoeken naar acties in de arbeidsomgeving en in plaatselijke verbanden, in specifieke

^(?) Artikel 2, lid 2, van de oprichtingsverordening.

economische sectoren of regio's in bepaalde lidstaten.

De Stichting zal:

- diepgaand onderzoek verrichten naar specifiek beleid en initiatieven in de praktijk en naar de factoren die hun ontwikkeling beïnvloeden, met het doel belangrijke lessen hieruit te trekken voor een doeltreffende uitvoering en succesvolle praktijk;
- de criteria voor de selectie van deze onderzoeksprojecten duidelijk specificeren in haar jaarlijkse werkprogramma's, rekening houdend met de resultaten van haar monitoringactiviteiten en ander onderzoek, de huidige beleidsdoelstellingen van de EU op de desbetreffende terreinen en de hoofdthema's voor de periode 2005-2008;
- in voorkomend geval databases van praktische ervaringen opzetten ter ondersteuning van longitudinale en dynamische analyses van de duurzaamheid van innoverende maatregelen.

De Stichting zal een geïntegreerde aanpak met meerdere dimensies volgen voor welzijnskwesties. Daarbij zal zij aandacht besteden aan de verbanden tussen arbeids- en levensomstandigheden en hiermee samenhangend beleid, alsook aan de rol van de verschillende betrokkenen. De Stichting zal zich niet uitsluitend richten op problemen of specifieke in moeilijkheden verkerende groepen of sectoren. Zij zal een meer positieve aanpak volgen en daarbij uitkijken naar mogelijkheden bij maatschappelijke en

economische veranderingen om opkomende problemen te voorkomen. De studies op dit gebied zullen rekening houden met de algemene doelstellingen en hoofdthema's voor 2005-2008.

Ideeën en ervaringen (medelene)

De Stichting bevordert bij de vervulling van haar taak de uitwisseling van informatie en ervaring ⁽³⁾. Dit vereist dat zijzelf het initiatief neemt om de resultaten van haar werkzaamheden over te dragen en mee te delen aan haar partners, doelgroepen en diverse informatieverstrekkers. Ook moet zij de betrokkenen bij het sociaal beleid van de EU de gelegenheid bieden tot debat en uitwisseling van ideeën en ervaringen inzake bepaalde maatschappelijke kwesties.

De Stichting zal in de komende periode van vier jaar:

- steun verlenen aan het uitwisselen van praktische ervaringen en resultaten van onderzoeken in een uitgebreid Europa (seminars op maat, netwerken van bedrijven en economische hogescholen, ontwikkeling van cursusmateriaal aan de hand van het werk van de Stichting);
- de belangrijkste actoren beter in staat stellen om nieuwe uitdagingen aan te gaan, door te wijzen op opkomende of toekomstige beleidskwesties, concepten en modellen ter ondersteuning van strategisch denken aan te reiken en het gebruik van relevante methoden of instrumenten voor de aanpak van deze vraagstukken te ondersteunen;

⁽³⁾ Artikel 3, lid 1, van de oprichtingsverordening.

- haar rol wat betreft het organiseren van debatten versterken door de verschillende betrokkenen, zoals overheidsinstanties, sociale partners, vakmensen, onderzoekers, de gelegenheid te bieden om de bevindingen van haar werkzaamheden (workshops voor projecten, seminars rond een thema/kwestie, grote conferenties, waaronder het halfjaarlijkse forum) te bespreken.

De Stichting heeft ook tot taak zo nauw mogelijk samen te werken met de gespecialiseerde instellingen, stichtingen en organen die in de lidstaten of op internationaal niveau bestaan ⁽⁴⁾. Dit geldt met name voor het Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk te Bilbao; de Stichting zal voortbouwen op de bestaande samenwerkingsovereenkomst. De Stichting zal nagaan of het mogelijk is soortgelijke overeenkomsten te sluiten met andere agentschappen, zoals het Europees Milieuagentschap in Kopenhagen.

Netwerkvorming is voor de Stichting altijd een belangrijk instrument geweest. De Stichting zal haar netwerken en praktijkgroepen (formeel en informeel) opnieuw bezien om de samenwerking op het gebied van gegevensverzameling, kennisoverdracht en de uitwisseling van ervaringen te verbeteren. Doel is in de komende vier jaar een meer formele strategie voor deze activiteit uit te werken, met specificatie van de typen netwerken, hun leden, doelstellingen, verplichtingen en verwachte resultaten.

De hoofddoelstellingen voor de activiteiten op het gebied van communicatie zijn:

- het werk van de Stichting aan haar doelgroepen bekend te maken op het juiste moment en op de juiste manier via mondelinge presentaties, bijeenkomsten en evenementen, gedrukte en elektronische producten;
- producten en diensten aan te bieden die aansluiten op de behoeften van de verschillende fasen van beleidsontwikkeling en praktijk, van het concept en ontwerp tot de gevolgen in de praktijk van implementatie en beoordeling;
- instrumenten en methoden aan te reiken om permanent en interactief toegang te bieden tot de informatie van de Stichting door een beter gebruik van de technologie en, in voorkomend geval, een andere presentatie van de informatie van de Stichting;
- hulp te bieden bij het vinden van terzake dienende informatie (catalogi, indexen, koppelingen);
- een effectiever gebruik te maken van webinstrumenten om de verspreiding en het gebruik van de resultaten van het werk van de Stichting te verbeteren, in het bijzonder de gegevens uit haar monitoringactiviteiten.

Ieder jaar zal een voorlichtingsplan deel uitmaken van het jaarlijkse werkprogramma. Dit zal voorzien in de eisen van de cliënten en waarborgen dat de doelgroepen op de hoogte worden gehouden van ontwikkelingen en thema's. Een strategisch plan voor de toepassing van informatie- en communicatietechnologie zal de Stichting helpen met haar doelgroepen te communiceren en deze te informeren.

⁽⁴⁾ Artikel 3, lid 2, idem.

Hoofdthema's

„Concentreren op vier hoofdthema's teneinde op al haar verschillende terreinen van deskundigheid coherent te blijven...”

De Stichting heeft voor de periode 2005-2008 vier hoofdthema's vastgesteld die zij nader zal onderzoeken.

- Werkgelegenheid
- Evenwicht tussen werk en privé-leven
- Arbeidsverhoudingen en partnerschap
- Sociale cohesie

Deze thema's zijn gekozen op basis van de opdracht van de Stichting en de terreinen waarop zij bijzonder sterk is. De thema's weerspiegelen belangrijke elementen van de strategie van Lissabon en van het sociaal beleid van de EU, alsook essentiële uitdagingen voor het uitgebreide Europa, nu en in de toekomst. De Stichting zal haar activiteiten op deze hoofdthema's concentreren — bij haar monitoringactiviteiten, het bestuderen van effectieve maatregelen en het (mee)delen van ervaringen — teneinde op al haar verschillende terreinen van deskundigheid coherent te blijven.

Sommige indicaties van de kwesties binnen elk thema die in onderzoek en debat en bij de verspreiding aan bod kunnen komen, dienen ter illustratie van het mogelijke werkveld. De feitelijke selectie zal in de jaarlijkse werkprogramma's worden vastgelegd en worden gebaseerd op de resultaten van

voorgaand onderzoek. Daarbij zal rekening worden gehouden met de beleidsprioriteiten van de EU, met name in verband met de uitbreiding en de verwezenlijking van de doelstellingen van de strategie van Lissabon.

Werkgelegenheid

De Stichting heeft reeds een aanzienlijke hoeveelheid kennis en deskundigheid opgebouwd op het gebied van verbanden tussen flexibiliteit, productiviteit en toegang tot de arbeidsmarkt. Het verband tussen flexibiliteit en werkgelegenheid zal niettemin een belangrijk onderwerp voor nader onderzoek zijn. Arbeidsomstandigheden maken een integraal deel uit van de kernactiviteiten van de Stichting en de verbetering van de werkgelegenheid in de zin van meer en betere banen heeft in het beleid van de EU hoge prioriteit. Gelijke kansen en een betere toegang tot werkgelegenheid staan zowel in de strategie van Lissabon als in de Europese werkgelegenheidsstrategie centraal.

De resultaten van de bedrijvenenquête van 2004, de enquête naar de arbeidsomstandigheden van 2005 en hierop volgende analyses en de monitor van de Europese herstructurering van het Europees Waarnemingscentrum voor het veranderingsproces zullen waardevolle gegevens opleveren voor het werk rond dit

thema. Zij zullen ook een goede basis vormen voor diepgaandere studies naar praktische ervaringen met activiteiten ter ontwikkeling van de arbeidsplaats. De studies zullen het mogelijk maken toekomstige veranderingen op de arbeidsmarkt op sectoraal en nationaal niveau en maatregelen ter verbetering van de koppelingen tussen vraag en aanbod van werknemers te identificeren. Bij het onderzoek zal bijzondere aandacht worden besteed aan de aanwerving en het aan het werk houden van kwetsbare groepen.

Mogelijke te bestuderen kwesties zijn: nieuwe arbeidsvormen en -patronen; modernisering van de werkorganisatie; opbouw van innovatiecapaciteit voor de werkplaats; rol van externe factoren bij de opbouw van de capaciteit om te innoveren en te moderniseren; ontwikkeling van ondernemerschap en netwerkvorming tussen bedrijven; beroepsmobiliteit, baanmobiliteit tussen regio's en landen; menselijk kapitaal, permanente educatie, loopbaanontwikkeling, beroepskeuzebegeleiding/counseling en risicobeheersing; kwaliteit van werk en ontwikkelingen op de arbeidsplaats in verhouding tot mededinging, productiviteit en verruiming van de werkgelegenheid; ondernemerschap; toegang tot en behoud

van werk/herintreding in het arbeidsproces, vooral voor kansarme groepen; verschillende generaties op de werkplaats.

Evenwicht tussen werk en privé-leven

De Stichting bevindt zich in een bijzonder goede positie om de onderlinge verbanden tussen levens- en arbeidsomstandigheden te onderzoeken, waaronder de noodzaak om de eisen van het arbeidsleven met gezin, permanente educatie, verplichtingen buiten het werk en vrijetijdsbesteding met elkaar te verzoenen. Het oplossen van de vele problemen waarmee werknemers, zowel mannen als vrouwen, en hun gezinnen kampen, is niet alleen van belang voor de kwaliteit van hun bestaan, maar ook voor de verwezenlijking van de doelstellingen van Lissabon met betrekking tot een hogere arbeidsparticipatie en een concurrerende economische groei.

De informatie over en analyse van de resultaten van de enquête naar de kwaliteit van het bestaan, de bedrijvenenquête van 2004 en de enquête naar de arbeidsomstandigheden van 2005 van de Stichting zullen een frisse kijk op deze aloude kwestie mogelijk maken en richting

kunnen geven aan nader onderzoek naar maatregelen om de situatie te verbeteren.

Kwesties die bijzondere aandacht verdienen: nieuwe initiatieven die in bedrijven worden ontwikkeld en collectieve onderhandelingen, vooral vanuit een perspectief dat de hele levensloop omvat; verbanden tussen een goede werk/privé-levenbalans, mededinging en verruiming van de werkgelegenheid; de rol van relevante belevingsvormen en diensten (werkgelegenheid, pensioenen, sociale zekerheid, zorg, onderwijs, milieu/vervoer/huisvesting); de rol van overheidsinstanties en actoren buiten het bedrijf die werknemers en werkgevers helpen bij de werkorganisatie rekening te houden met een perspectief dat het hele leven omvat; koppelingen met de vergrijzing en demografische veranderingen; ontwikkelingen in het gezinsbeleid; kwesties voor specifieke categorieën werknemers (bijvoorbeeld ouders, mensen die ouderen of van hen afhankelijke personen verzorgen, oudere en migrante werknemers) en voor kleine en middelgrote ondernemingen en microbedrijven.

Arbeidsverhoudingen en partnerschap

Als tripartiete organisatie met jarenlange betrekkingen met de sociale partners en Europese en nationale overheden verkeert de

Stichting in een sterke positie om het debat tussen de sociale partners en overheidsinstanties te vergemakkelijken. De Stichting heeft vooral veel ervaring met het volgen en analyseren van de rol van de verschillende partijen op het gebied van arbeidsverhoudingen en van de processen en resultaten op dit terrein.

De Europese Waarnemingspost arbeidsverhoudingen zal een belangrijk deel van de kernactiviteiten van de Stichting blijven uitmaken en zal input blijven leveren voor alle hoofdthema's. De kwestie van het partnerschap vormt echter al een thema op zichzelf, vooral gezien de uitbreiding van de EU en het belang van deze processen als middel om de kwaliteit van het bestaan te verbeteren, op veranderingen te anticiperen en deze in goede banen te leiden. Het partnerschap op de arbeidsplaats kan een belangrijke stuwkracht en bron zijn voor organisatorische innovatie, toenemende productiviteit en het veranderingsvermogen.

De Stichting zou in het kader van dit thema de volgende kwesties kunnen aanpakken: de rol van de sociale partners en de ontwikkeling van de sociale dialoog (vooral in de nieuwe lidstaten en in de context van de bredere sociale agenda); nieuwe structuren, vormen en processen van governance; arbeidsverhoudingen in kleine

en middelgrote ondernemingen (MKB); de verbanden tussen verschillende structuren en niveaus van arbeidsverhoudingen en sociale dialoog — koppelingen met de verruiming van de werkgelegenheid, veranderende arbeidsmarkten, de totstandbrenging van innovatie en mededinging; de rol van partnerschappen bij het anticiperen op en het beheersen van veranderingen, met koppelingen naar overheidsinstanties en maatschappelijke organisaties.

Sociale cohesie

In maart 2000 erkende de Europese Raad van Lissabon dat de omvang van de armoede en de sociale uitsluiting in de EU onaanvaardbaar groot was. Werken aan een meer solidaire Europese Unie is dus een wezenlijk element geworden voor het bereiken van het strategische doel van de EU om binnen tien jaar te komen tot een duurzame economische groei, meer en betere banen en een grotere sociale cohesie.

In een recente analyse van de Eurobarometer-enquête naar de kwaliteit van het bestaan in de toetredende landen en kandidaat-lidstaten, heeft de Stichting aangetoond dat de noodzaak om werkloosheid, armoede en sociale uitsluiting te bestrijden nog groter zal worden in een

uitgebreid Europa. De capaciteit van de Stichting om ontwikkelingen op dit terrein te volgen en te analyseren, is verder verhoogd met de voltooiing van haar eerste enquête naar de levensomstandigheden in 28 Europese landen die in 2003 werd gehouden. Dankzij deze enquête kunnen thema's worden vastgesteld die zich lenen voor diepgaander onderzoek en kan de basis worden gelegd voor een meer longitudinale monitoring van ontwikkelingen.

Kwesties die in het kader van dit thema kunnen worden aangepakt, zijn: vergrijzing, solidariteit tussen de generaties en de pensioenproblematiek, gezondheid en zorg; sociale, economische en culturele integratie van migranten (werkgelegenheid, sociale bescherming, huisvesting); milieukwaliteit en kwaliteit van openbare diensten, met name in de nieuwe lidstaten en kandidaat-lidstaten en voor personen met lage inkomens of in plattelandsgebieden; de invloed van stelsels van sociale zekerheid en sociale innovaties op de verruiming van de werkgelegenheid, industriële innovatie en ondernemerschap; de rol van de particuliere en niet-marktsectoren bij de bevordering van sociale integratie; sociale integratie van ouderen en andere groepen buiten de arbeidsmarkt.

Evaluatie

„Aan de hand van de resultaten van de evaluatie werken aan de opzet van de activiteiten en het stellen van prioriteiten ...”

In hoofdstuk 7, artikel 25, lid 4, van het nieuwe Financieel Reglement van de Commissie wordt de Stichting ertoe verplicht regelmatig haar programma's en acties te evalueren, zowel vooraf als achteraf. In overeenstemming met deze eis en voortbouwend op de resultaten van de eerste externe evaluatie die in 2000-2001 heeft plaatsgevonden, zal de Stichting haar evaluatietaken verder uitbouwen.

De voornaamste doelen zijn aan de hand van de resultaten van de evaluatie te assisteren bij het opzetten van activiteiten en het stellen van prioriteiten, bij te dragen tot een doelmatige toewijzing van middelen, de kwaliteit van de verrichte activiteiten te verbeteren en verslag uit te brengen over hetgeen is verwezenlijkt. De Stichting zal in het bijzonder:

- de uitvoering en verwezenlijking van de strategische doelstellingen in het vierjarenprogramma 2005-2008 en in de jaarlijkse werkprogramma's voortdurend en stelselmatig volgen, met inbegrip van de productie van kwantitatieve gegevens;
- de operationele instrumenten en procedures voor het volgen en evalueren van haar activiteiten verbeteren, waaronder het contactbeheersysteem, het volgen van het gebruik en de invloed van haar producten en diensten, projectbeheerinstrumenten en -kaders, webmonitoring, gebruikersenquêtes, beoordeling van conferenties, enzovoort;
- de partners van de Stichting regelmatig feedback geven over de uitvoering van haar activiteiten, bijvoorbeeld in haar jaarverslag;

- haar procedures voor kwaliteitscontrole en -beoordeling op projectniveau versterken en feedback geven, om in de looptijd van het programma voortdurend verbeteringen door te voeren;
- haar systeem om partners via haar raadgevende comités te betrekken bij de evaluatie van producten en diensten handhaven (met eventuele betrokkenheid van externe deskundigen in overeenstemming met de bepalingen van de herziene verordening betreffende het bestuur van de Stichting).

De Stichting zal tijdens haar vierjarenprogramma 2005-2008 eveneens twee belangrijke evaluaties laten verrichten op de volgende terreinen:

- het Europees Waarnemingscentrum voor het veranderingsproces (in 2005);
- de activiteiten van de Stichting als geheel (in 2007) voor de periode 2001-2006. Deze evaluatie zal bijdragen tot de planning van activiteiten en het stellen van prioriteiten voor het komende vierjarenprogramma.

Europese Stichting tot verbetering van de levens- en arbeidsomstandigheden

Beter leven en werken in een veranderend Europa

Luxemburg: Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen

2004 – 18 blz. – 16 x 23,5 cm

ISBN 92-897-0270-2

VERKOOP EN ABONNEMENTEN

De publicaties van het Publicatiebureau waarvoor een vergoeding wordt gevraagd, zijn verkrijgbaar bij zijn over de hele wereld verspreide verkoopkantoren.

Hoe kan men in het bezit komen van een publicatie?

Op de lijst van verkoopkantoren kiest u een kantoor, waar u vervolgens een bestelling plaatst.

Hoe kan men in het bezit komen van de lijst van verkoopkantoren?

- Ofwel kunt u de internetsite van het Publicatiebureau raadplegen: <http://publications.eu.int/>
- ofwel vraagt u om toezending van de lijst per fax: (352) 29 29-42758 en ontvangt u deze op papier.

Publicatiebureau

Publications.eu.int

ISBN 92-897-0270-2

9 789289 702706